

Båtar på Åsunden

14 båtar har yrkesmässigt trafikerat Åsunden från 1868 fram till 2015

Här får du veta mer om deras historia

**Bilder och fakta ur Ulricehamns museums arkiv och ur boken "Åsunden. Sjön mellan gårdarna" av Johnny Söderlund.
Sammanställt av Lisa Mårtensson, Ulricehamns kommun.**

Bogesund 1868-1911

Bogesund som motorbåt 1909 med kapten Olle ombord, till höger båten Gunhild

Målning av Johnny Millar från 1912, båten ska enligt uppgift vara Bogesund, men ser ut som en modellbåt

I . Bogesund var Åsundens första ångbåt. Den gick turer varje lördag från Ulricehamn ner till Fästeredssund med passagerare och gods, och extraturer på marknadsdagar. Bogesund kunde inte komma under bron i Fästered, så det var ändstation. Sedan gick turen tillbaka till Ulricehamn. I Aktiebolaget Ångslupen Bogesund var bland andra Erik Sparre på Torpa och löjtnant Olivercreutz i Fästered aktieägare. 1874 såldes båten till Fredrik Brusewitz på Limmareds Glasbruk och kom att användas som pråm för glasbrukets räkning. Där blev Bogesund så småningom slutkörd och skrotfärdig, men renoverades upp och blev motorbåt i Kapten Olles ägo sina sista år på Åsunden.

Hedvig 1874-?

Hedvig vid kallbadhuset på Fiskebacken, kallbadhuset fanns 1871-1904

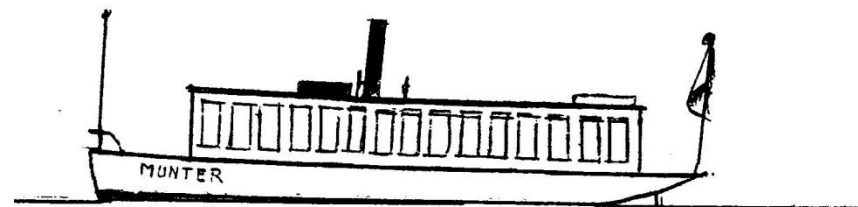
Hedvigs skrov, bakom henne syns ångbåten Helge

2. Hedvig var en ångbåt byggd av järn på Lindholmens Varv i Göteborg 1862. Hon var 11,28 m lång och 2,53 m bred och utrustad med en ångmaskin på 12 hk. Hon kunde ta 45 passagerare. Hon var döpt efter kyrkan Hedvig Eleonora på Östermalm i Stockholm. Hon levererades först till Stockholm, men innan hon kom till Åsunden hade hon också gått mellan staden Uddevalla och badorten Gustafsberg – då kallades hon "Kikhostan" pga sina ljud och sitt skvättande. Det öknamnet slapp hon när hon kom till Åsunden. Det var Fredrik Brusewitz som införskaffat Hedvig. Tillsammans med Bogesund användes hon för att frakta gods från Limmareds Glasbruk söderifrån och upp till järnvägen i Ulricehamn. Vartoftabanan öppnade ju samma år som Hedvig köptes in – 1874. Det var ingen tillfällighet, brukspatron Brusewitz var en skicklig affärsman.

Munter 1879-1909

Munter vid kallbadhuset vid Fiskebacken, järnvägsspåren framför

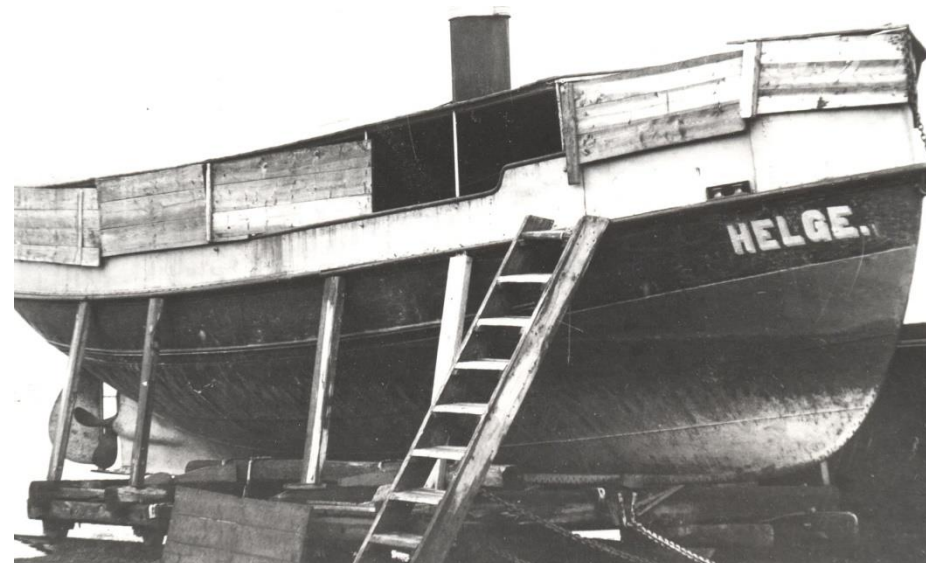
Teckning av Nils Kullenberg

3. Ångslupen Munter tillverkades vid Lidköpings Mekaniska Verkstad och levererades som ny till greve Erik Sparre på Torpa. Munter var 11,88 m lång och 2,67 m bred. Ångmaskinen var en trecylindrig högrycksmaskin på 3 ½ hk. Den kostade greven 4000 kronor. Båten var utvändigt målad med mörkbrun färg och under vattenlinjen var den rödfärgad, den hade ett prydligt och solitt utseende enligt en dåvarande reporter på UT. Trafiken med båten mellan Ulricehamn och södra delen av Torpasjön hade stor betydelse för såväl Torpa som övriga jordbruk genom transporter av kalk och gödningsmedel från Ulricehamn, samt jordbruksprodukter tillbaka till staden. Vid frakt till jordbruket kunde Munter dra en pråm. Precis som övriga ångslupar på Åsunden, användes båten till lustturer under helgdagarna. 1910 såldes Munter för trafik på sjön Yngaren i Södermanland.

Helge 1879-1903

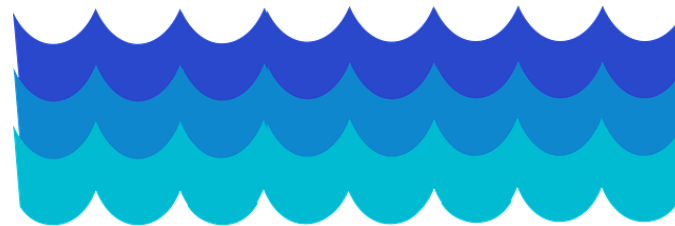
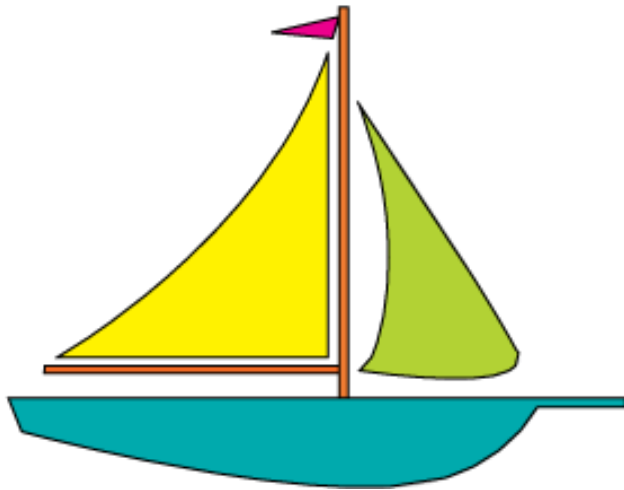
Helge vid kallbadhuset vid Fiskebacken

Helge på slip

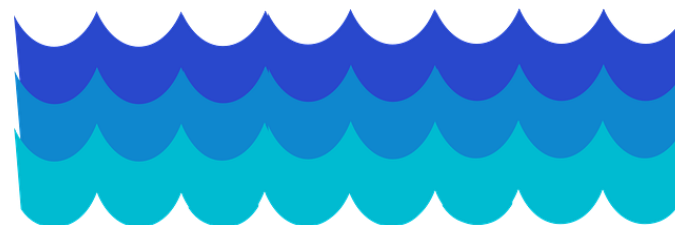
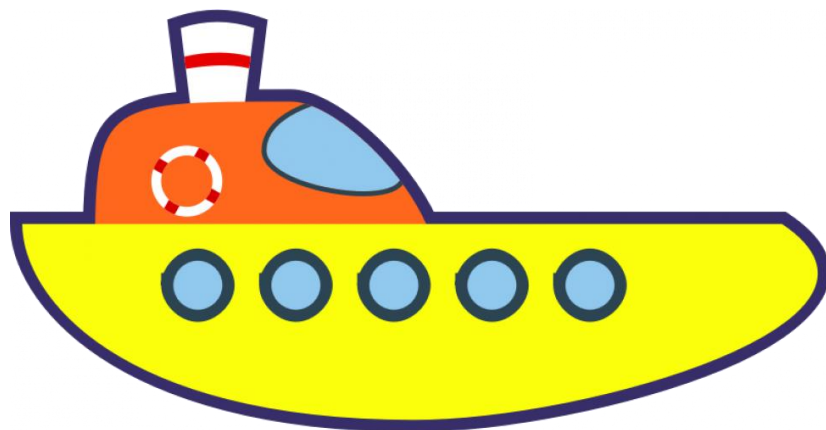
4. 1879 köpte Fredrik Brusewitz på Limmareds Glasbruk ångbåten Helge för 5000 kronor. Helge var tillverkad vid Oskarshamns Mekaniska Verkstad och var en stor båt: nästan 15 m lång och över 3,5 m bred. Den sattes i trafik mellan Ulricehamn och Fästeredssund för gods till och från glasbruket och för passagerare. Året 1879 fanns det alltså inte mindre än fyra ångbåtar på Åsunden: Bogesund, Hedvig, Munter och Helge. Sommaren 1880 besökte konung Oscar II Ulricehamn och då fick Helge transportera hans höghet medan trotjänaren Bogesund fick inta Helges ordinarie tur. Helge hade postexpedition ombord med en särskild poststämpel "Ångbåtspostexpedition No 85", det fanns sammanlagt 188 i Sverige.

Göken 1879-1879

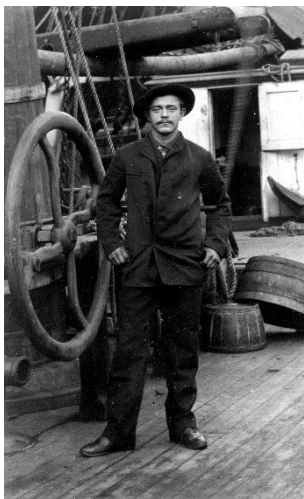
5. Göken var en segelbåt som gick på Åsunden år 1879. Våren 1879 annonserade skepparen John Henrik Johansson från Bohuslän i Ulricehamnstidningen om att segelbåten Göken ”befraktar gods och passagerare mellan Ulricehamn, Fästeredssund, Torpa och Ömmesala”. Göken gjorde några turer under sommaren varje vecka i händelse av lämplig väderlek och vind. Eftersom den passerade bron vid Fästeredssund måste båten haft en fällbar mast. John Henrik Johansson blev sedan kapten på ångbåten Munter i Åsunden. Det finns inget fotografi av Göken i Ulricehamns museums bildarkiv.

Lärkan 1891-1892

6. År 1891 sjösattes den sista ångbåten i Åsunden. Det var kammarherren och greven Claes Herman Sparre på Fästered som startade trafik med ångslupen Lärkan. Båten gick mellan Ulricehamn och Hofsnäs brygga och var i trafik 1891 och 1892. Befälhavare var August Herman Lundberg, som tidigare hade arbetat på Hedvig. Det finns inget fotografi av Lärkan i Ulricehamns museums bildarkiv.

Gunhild 1911-1953

Olof de Verdier under sina sjömansår och som "Kapten Olle" med sin Gunhild

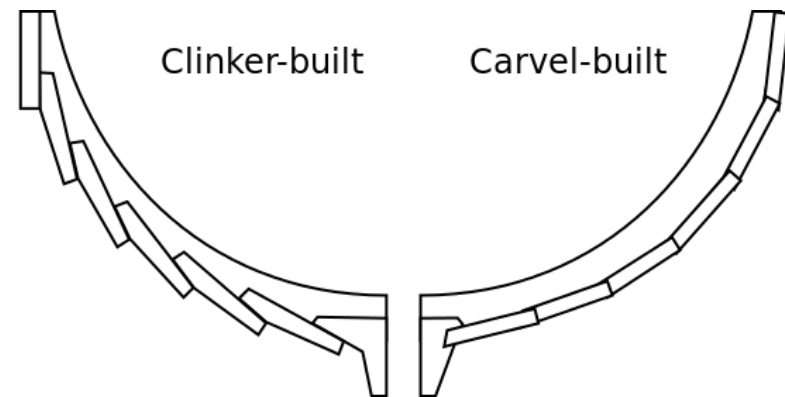
Motorbåten Gunhild 1984 när hon låg i Alhammar under 43 år i väntan på reovering som sedan skedde hos en båtbyggare i Gäla

7. År 1911 startade den kanske mest kända och längsta epoken när det gäller båttrafiken på Åsunden. Det var Olof de Verdier, av alla känd som "Kapten Olle" som då anskaffade motorbåten Gunhild. Med henne bedrev han trafik ända fram till 1953, såväl reguljär trafik och bogsering av timmer som beställningsuppdrag för grupper. Gunhild var 11,8 m lång och 2,2 m bred med en Avance tändkulemotor på 7,5 hk. Olof var född i Ulricehamn, studerade i Skara och mönstrade i 20-årsåldern på en båt i Göteborg som skulle vidare till Liverpool. Under tio äventyrliga år seglade han som styrman på en jordenrutfärd och med andra segelfartyg bl.a. till Nordamerika. Han arbetade även som arbetsledare för timmerflottare på afrikanska guldkusten och som uppsyningsman på kaffeplantager i Nya Guinea. Tillbaka i Ulricehamn var han 1907. Våren 1910 köpte han en stuga vid Björknabben på Åsundens västra strand, där han bodde själv resten av sitt liv. Kaptensviken har fått sitt namn efter Olle.

Näcken 1924-1933

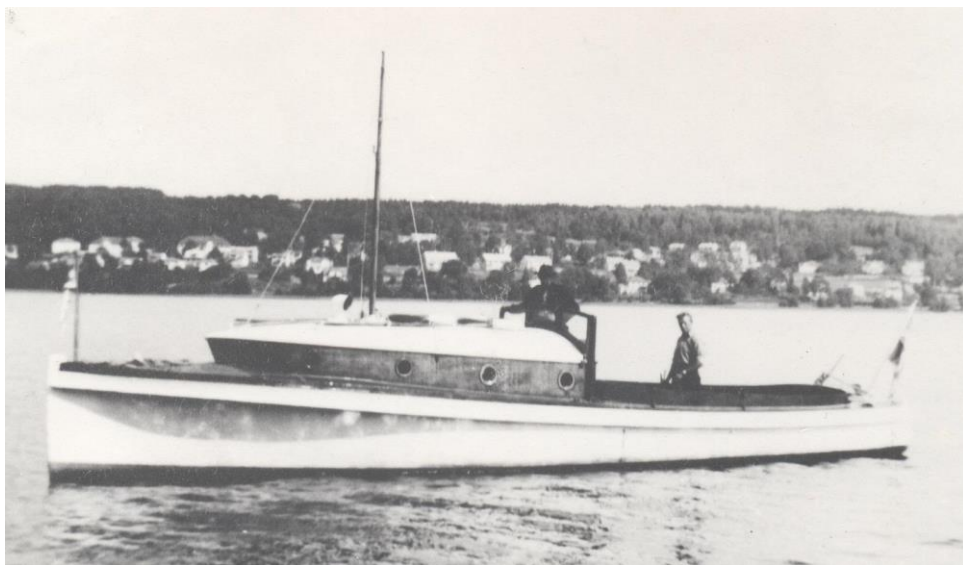
Näcken på lusttur

Skillnaden mellan klinkbyggd och kravellbyggd båt

8. År 1924 byggde båtbyggaren Werner Andersson vid Brunnsnäs en ny motorbåt som fick namnet Näcken. Den var klinkbyggd, ca 9 meter lång och med en 18 hk bensinmotor. Liksom Gunhild användes Näcken till bogsering av timmer eller massaved. Werner Andersson hade avtal om flottningen med Papyrus i Mölndal. Flottningen skedde från upplagsplatsen vid Åsundens norra ände till Ätrans utflöde vid Forsa kvarn söder om sjön. Farten med de långa timmersläpen var under 2 knop. Motorbåten Näcken användes ibland också för nöjesturer.

Utamega 1946-1953

Motorbåten Utamega på Åsunden

Utamega har lagt till vid Åsastugan

9. År 1946 startade Folke Rundquist turisttrafik med motorbåten Utamega. Den kunde ta 28 passagerare och gick bland annat till Torpa. Utamega var i förhållande till tidigare båtar på Åsunden lång, smal och snabb. Den var byggd i Bremen 1934 och inköptes från Kungliga Flottan. Båten hade tidigare gått i Nordsjötrafik och hade sannolikt under kriget varit över flera gånger till England. Den hade en skrovform som påminde om den s.k. "Pettersonbåten", en känd svenskbyggd modell av motorbåt i trä som konstruerades av Carl Gustaf Pettersson och byggdes mellan 1910-1950. Utamega hade en längd på 11 m och marschfarten var 7-8 knop, men den kunde enligt uppgift komma upp i en topphastighet av 14 knop. Folke Rundquist köpte sedan 1953 båten Sylvia med vilken han fortsatte sin verksamhet fram till 1963.

Gunny 1953-1970

Gunny var en s.k. *salsslup* vilket innebär att den har en sal med sittplatser

Motorbåten Gunny vid Café Solvik vid Åsundens västra strand

10. 1953 köpte Gösta Lind i Alhammar motorbåten Gunny och med den startade han nöjes- och turisttrafik. Längsta turerna gick till Torpa stenhus. Gunny byggdes på Åbo Båtvarv i Finland 1904. Hon köptes först av generalkonsul Fredrik Holm i Marsstrand. Gunny hade flera olika ägare innan hon kom till Åsunden 1953. Hon kunde ta 32 passagerare och har en fyrcylindrig motor på 45 hk. Längden är 11,8 m och bredden 2,8 m. År 1970 sålde Gösta Lind Gunny och köpte i stället motorbåten Mary. Idag finns båten i totalrenoverat skick i Stockholm under namnet "Olivia". Hon går i chartertrafik och bland dem som gästade båten kan nämnas Hans Majestät Konungen och Silvia, Roger Moore och Roxette.

Sylvia 1953-1963, 2008-idag

Motorbåten Sylvia vid Solvik på 1950-talet

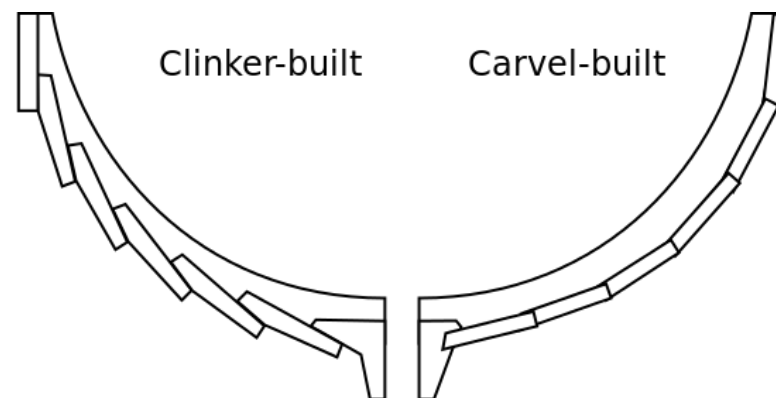
M/S Sylvia vid Bryggan i Ulricehamn 2009

11. 1953 köpte Folke Rundquist motorbåten Sylvia. Det var han som tidigare kört turer med Utamega på Åsunden. Sylvia har en märklig historia: Hon är byggd av järn 1943 på ett varv i England och levererades till Royal Navy. Hon användes vid landstigningen i Normandie 1944. Efter kriget kom hon på okända vägar till Landskrona och därefter till Ulricehamn. Efter att ha gått på Åsunden i 10 år såldes Sylvia till Åke Norén i Åsby i Stora Mellösa, Örebro kommun. 1964 förlängdes hon med 3 meter och fick en ny överbyggnad. Sylvia hade flera ägare innan hon kom tillbaka till Åsunden 2008 genom köp av Rederi Åsunden AB. Sylvia har totalrenoverats och går nu som turistbåt ner till Hofsnäs om somrarna. Sylvia tar 48 passagerare, är 17 m lång och 3,3 m bred. Hon har en motor på 120 hk och toppfarten ligger på ca 10 knop.

Mary 1970-1989

Motorbåten Mary i Åsunden

Skillnaden mellan klinkbyggd och kravellbyggd båt

12. Mary är en kravellbyggd träbåt som tidigare gått som kylbåt i Stockholms skärgård. När båten kom till Åsunden 1970 byggdes hon om och förstågs med tak och passagerarsäten från en Volvobuss. Hon gick i trafik till bl.a. Hofsnäs. Ägare var Gösta Lind, som tidigare haft båten Gunny. Båten fick därigenom 45 passagerarplatser. Mary såldes 1989 och blev representationsbåt för företagen Iro och Davinyl. Inför detta byggdes hon åter om och försågs med bord som innebär att hon kan ta 20 sittande matgäster.

Birgit Sparre 1994-2002

Båten M/S Birgit Sparre i trafik 1994

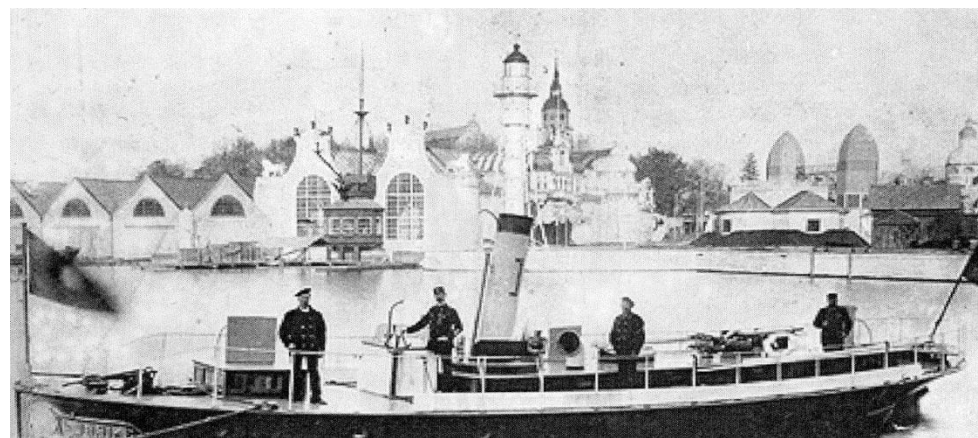
Birgit Sparre 1996

13. Birgit Sparre är byggd 1946 på Tore Holms Yachtvarv i Gamleby, Västerviks kommun. Skrovet är av trä och den har en Scaniamotor om 156 hk. Efter att ha fungerat bl.a. som taxi- och sightseeingbåt i Stockholm har den trafikerat Härnösands skärgård. Åren 1990-93 fanns ingen turisttrafik på Åsunden, men 1994 satsade Mariestads Skärgårdstrafik på en etablering i sjön med båten Sandra Marie, om samma år döptes om till M/S Birgit Sparre. Skeppare var Sonny Modig och båten gick fram till 2002. Senare har båten gått på Ljusnan i Hälsiningland.

S:t Erik af Bogesund 2004-2008

S:t Erik af Bogesund i Ulricehamn 2008

S:t Erik utanför världsutställningen i Stockholm 1897

14. S:t Erik byggdes 1880 vid Ljusne Mekaniska Verkstad. Båten utrustades med sjöångspruta och var beställd av Stockholms brandförsvär på en direkt uppmaning av Stockholms Stad, sedan den ångmaskindrivna och välkända kvarnen Eldkvarn brann ned 1878. Båten fick namnet S:t Erik efter Stockholms skyddshelgon. Åren 2002-03 var det åter uppehåll i turisttrafiken på Åsunden, men 2004 sjösattes den största båten som trafikerat sjön: nästan 19 m lång och över 4 m bred med en Volvo Penta-motor på 195 hk. Den döptes till S:t Erik af Bogesund, men har haft många olika namn under sin långa och brokiga historia. Den har bl.a. hetat Sotefjorden och gått som passagerarbåt längs Bohuskusten.